

Σχολικό κλίμα και κοινωνικοπολιτισμικές προσεγγίσεις

Πήλιουρας Παναγιώτης, Δάσκαλος, Μαθηματικός, Δρ. Διδακτικής
Φυσικών Επιστημών

** Στην παρουσίαση αξιοποιείται και υλικό παρουσίασης για το θέμα της κ.
Μουσένα.*

«Σχολικό κλίμα»

- Πως το κατανοούμε?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα

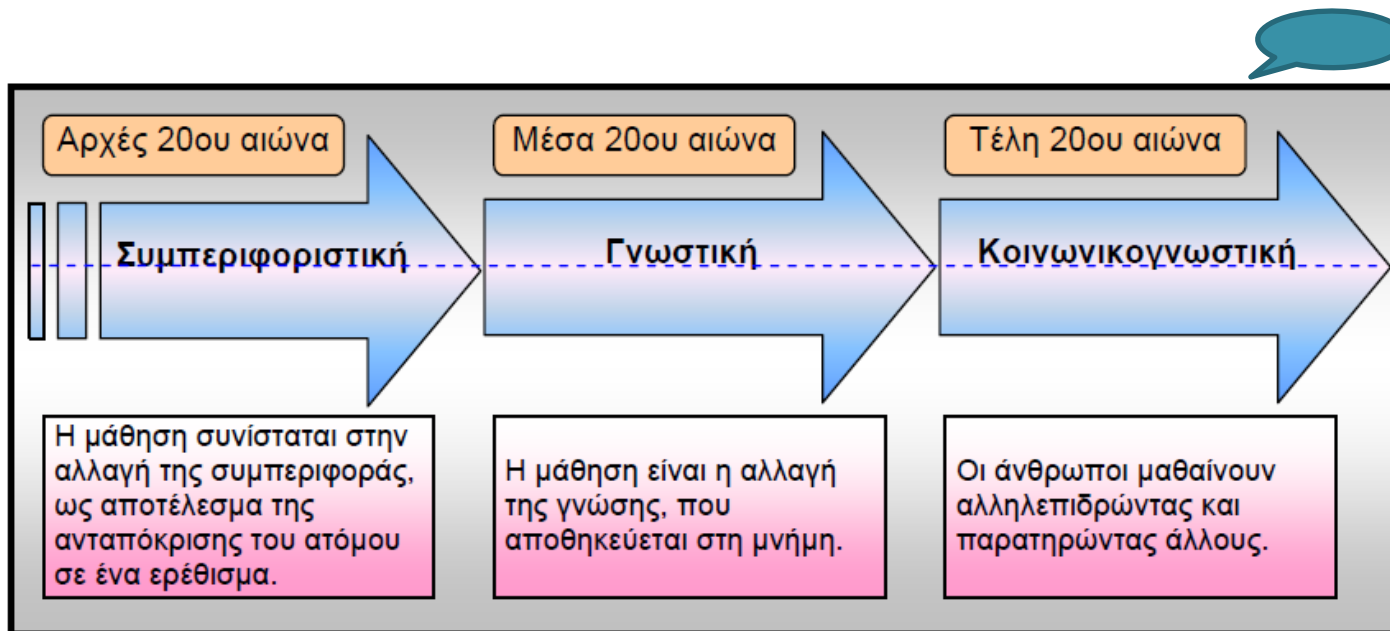
- Ένας ορισμός: ο τρόπος με τον οποίο βιώνονται οι αλληλεπιδράσεις των συμμετεχόντων στα παιδαγωγικά συμβάντα, γεγονότα, φαινόμενα ή καταστάσεις.
- Αναφέρεται κυρίως στα *συναισθήματα* και περιγράφει τις διαπροσωπικές σχέσεις του μαθητή τόσο με το δάσκαλό του, όσο και με τους συμμαθητές του.
- Άλλοι όροι: παιδαγωγική ατμόσφαιρα, ψυχολογικό κλίμα
- Ως όρος προέρχεται από το φυσικό περιβάλλον (Μετεωρολογία), το είδος του κλίματος επηρεάζει την καλλιέργεια και την ευφορία του εδάφους...

Παιδαγωγικά γεγονότα, φαινόμενα ή καταστάσεις

- Εκπαιδευτικός
- Παιδιά-μαθητές
- Σκοποί και στόχοι
- Αντικείμενο μάθησης
- Μέθοδος
- Μαθησιακό περιβάλλον
- Σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα

**Πώς τα παιδαγωγικά γεγονότα,
φαινόμενα ή καταστάσεις
επηρεάζουν το παιδαγωγικό
κλίμα;**

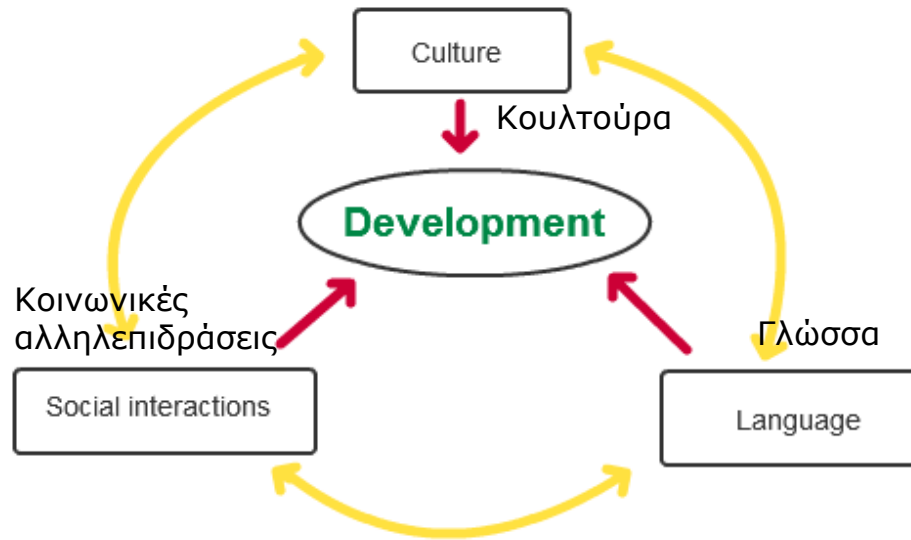
Εικόνα 3 Παιδαγωγικές Προσεγγίσεις για τη Μάθηση

**Οι απόψεις μας για το
πως μαθαίνουν τα
παιδιά αλλάζουν ...**

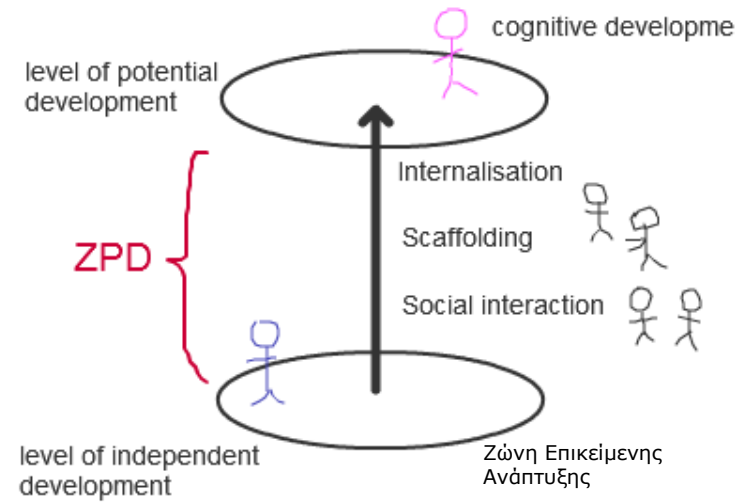

Ιστορική κοινωνικοπολιτισμι κή θεωρία Vygotsky

Η μάθηση ως κοινωνική διαδικασία

Πηγή: Vygotsky socialcultural
theory of development and ZPD

Vygotsky

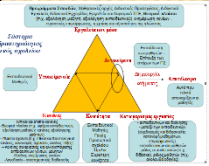
Τι θα μπορούσε
αυτό να σημαίνει
για το
σχολικό/παιδαγωγι
κό κλίμα;

Ο Vygotsky έδωσε έμφαση στους αλληλένδετους ρόλους του ατόμου και του κοινωνικού κόσμου σε **μικρογενετικό, οντογενετικό, κοινωνικοπολιτισμικό και φυλογενετικό** επίπεδο ανάπτυξης, μια ανάπτυξη που συμπεριλαμβάνει το άτομο και το περιβάλλον μαζί σε διαδοχικά ευρύτερα χρονικά πλαίσια.

Τα τρία επίπεδα μελέτης της ανθρώπινης ανάπτυξης (Rogoff, 1990, 1995)

- Το πρώτο επίπεδο είναι το **προσωπικό/ατομικό**. Στον τομέα της εκπαίδευσης, αυτό το επίπεδο έχει μελετηθεί περισσότερο και περιλαμβάνει τη γνώση, το συναίσθημα, τη συμπεριφορά, τις αξίες και τις πεποιθήσεις. (**personal - participatory appropriation**)
- Το δεύτερο επίπεδο είναι το **διαπροσωπικό**. Αναφέρεται στην αμοιβαία συμμετοχή μεμονωμένων ανθρώπων με άλλους στην κοινωνική τους σφαίρα, «επικοινωνώντας και συντονίζοντας της συμμετοχής τους καθώς συμμετέχουν σε κοινωνικο-πολιτισμικά δομημένη συλλογική δραστηριότητα» (Rogoff, 1995, σ. 146). Η μάθηση λαμβάνει χώρα, και πράγματι συμβαίνει μέσα, από ουσιαστική κοινωνική εμπλοκή/αλληλεπίδραση με άλλους σε σχέση με συγκεκριμένες δραστηριότητες και πλαίσια. (**interpersonal – guided participation**)
- Το τρίτο επίπεδο είναι το επίπεδο της **κοινότητας**, που ονομάζεται επίσης **πολιτιστικό επίπεδο**. Εδώ βρίσκουμε επιρροές από το σπίτι και την οικογένεια, από ευρύτερους «πόρους γνώσης». (**community - apprenticeship**)

Τι θα μπορούσε αυτό να σημαίνει για το σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα;

Συζητάμε με βάση τη θεωρία της δραστηριότητας για το σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα;

Προγράμματα Σπουδών, Μαθησιακές αρχές, Διδακτικές Προσεγγίσεις, Διδακτικά Εργαλεία, Διδακτικά Εγχειρίδια, Εργαλεία και Λογισμικά ΤΠΕ, Θεσμικό πλαίσιο (π.χ. αξιολόγηση μαθητή, αξιολόγηση εκπαιδευτικού), ενημέρωση γονέων, πρακτικές επιμόρφωσης, η χρήση και αξιοποίηση της γλώσσας

Σύστημα δραστηριότητας ενός σχολείου ή μιας τάξης

Εργαλεία και μέσα

Εκπαίδευση των μαθητών – Επίτευξη των στόχων των ΠΣ

Αντικείμενο

Εκπαιδευτικοί Μαθητές

Υποκείμενο/

Δημιουργία νοήματος

Αποτέλεσμα

Αυτό που τελικά αποκομίζουν οι μαθητές

Κανόνες

- Τυπικοί και άτυποι κανόνες
- Θεσμικό πλαίσιο (π.χ. ωράριο εκπαιδευτικών, αξιολόγηση μαθητών, κανόνες αξιολόγησης μαθητών)
- Πλαίσιο σχολείου (π.χ. ηθικοί και δεοντολογικοί κανόνες, κανονισμός σχολείου, κανόνες τάξης)
- Κανόνες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών
- Κανόνες ενημέρωσης γονέων
- Λογοδοσία – αναστοχαστικές διαδικασίες

Κοινότητα

Εκπαιδευτικοί
Μαθητές
Γονείς
Προσωπικό
σχολείου
Όμιλοι
Ευρύτερη
κοινότητα

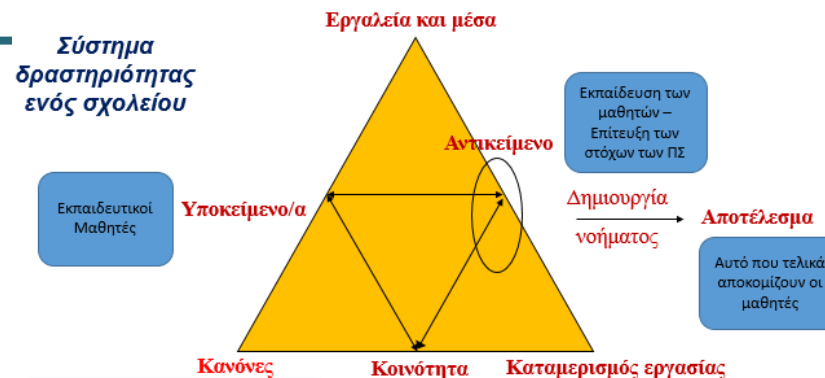
Καταμερισμός

- εκπαιδευτικών και διοίκησης
- μεταξύ των εκπαιδευτικών (σχεδιασμός και διδασκαλία, κατανομή μαθημάτων, επιμορφωτικές)
- εκπαιδευτικών και μαθητών
- ρόλος εκπαιδευτικών (π.χ. διδάσκει), ρόλος μαθητών (π.χ. ακολουθεί οδηγίες)

Τι μπορεί αυτό να σημαίνει για το σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα?

Θεωρία δραστηριότητας

- Τα διαμεσολαβητικά συστατικά της δραστηριότητας είναι τα εργαλεία (εννοιολογικά και φυσικά), η κοινότητα, οι κανόνες, και ο καταμερισμός εργασίας (Engeström, 1987).
- Αυτό το συλλογικό σύστημα διαμορφώνει το ελάχιστο πλαίσιο μελέτης μέσω του οποίου μπορεί να γίνει κατανοητή η ανθρώπινη πράξη.
- Ένα βασικό χαρακτηριστικό της θεωρίας της δραστηριότητας είναι η αναγνώριση ότι κάθε τρέχον σύστημα δραστηριότητας εμπεριέχεται φυσικά, κοινωνικά και ιστορικά μέσα σε άλλα ευρύτερα συστήματα δραστηριοτήτων.

Πώς βιώνονται οι
αλληλεπιδράσεις των
συμμετεχόντων σε μια τάξη;
Επικοινωνιακά ρεπερτόρια

«Θα επικοινωνήσουμε λίγο;»

Α
Ρ
Χ
Ι
Κ
Η

Φ
Α
Σ
Η

Τ
Η
Σ

Ε
Ρ
Ε
Υ
Ν
Α
Σ

Ενότητα: «Τα στερεά, τα υγρά, και τα αέρια σώματα»		Μάθημα: «Τα στερεά, τα υγρά, και τα αέρια II» Βιβλίο: «Φυσικές Επιστήμες» - Ε' Τάξη	Δραστηριότητα: «Πειραματιζόμαστε για να ανακαλύψουμε και άλλες ιδιότητες των υγρών»
1	Δάσκαλος:	Ποιος θα μου πει τι ζητάει αυτή η εργασία. Τι ζητάει η άσκηση, διαβάστε και πείτε μου. Έξω η θέλεις;	Ημερομηνία: 15/12/02
2	Μαθητής:	Τα δοχεία.	
3	Δάσκαλος:	Τι ζητάει η άσκηση; Διαβάστε λίγο τα βήματα της ενότητας και ρωτήστε τι ζητάει η άσκηση. Ρωτώ για να μου απαντήσετε; Επωνυμάκης. (απευθύνεται σε μαθητή με το επώνυμό του)	
4	Επωνυμάκης	Αδειάζουμε-	
5	Δάσκαλος:	(διακόπτει) Τι σου ζητάει ρε; Άστο το αδειάζουμε. Τι σου ζητάει να κάνεις;	
6	Επωνυμάκης	Ζητάει...	
7	Δάσκαλος:	Ναι. Να πάρεις το νερό που είναι στο ένα δοχείο και να το κάνεις τι;	
8	Επωνυμάκης	Να το... και να το ρίξω...	
9	Δάσκαλος:	Ποιος μπορεί να μου πει; Έλα!	
10	Θανάσης:	Και να ...να ρίξουμε το ...	
11	Δάσκαλος:	Κάντε ησυχία εκεί, εδώ εδώ!	
12	Αγγελική:	Να δούμε το σχήμα που παίρνει το νερό;	
13	Δάσκαλος:	Ζητάει να πάρετε αυτό (δείχνει το δοχείο) και να το κάνετε τι; Να πάρετε. Πές το!	
14	Αγγελική:	Ε...	
15	Δάσκαλος:	Και να το ρίξουμε... (φορτικά)	
16	Αγγελική:	Να το ρίξουμε στα τρία διαφανή δοχεία.	
17	Δάσκαλος:	Και να το ρίξετε λοιπόν. Είναι ήδη στο ένα, να το ρίξετε δηλαδή στα άλλα δυο και στη συνέχεια να παρατηρήσετε τι; Να σου πω...[3δ] θα επικοινωνήσουμε λίγο; Στη συνέχεια σας ζητάει να παρατηρήσετε τι Γεωργία;	
18	Γεωργία:	Το σχήμα που παίρνει το νερό σε κάθε δοχείο.	

Διευκρινίσεις για την πραγματοποίηση
δραστηριότητας

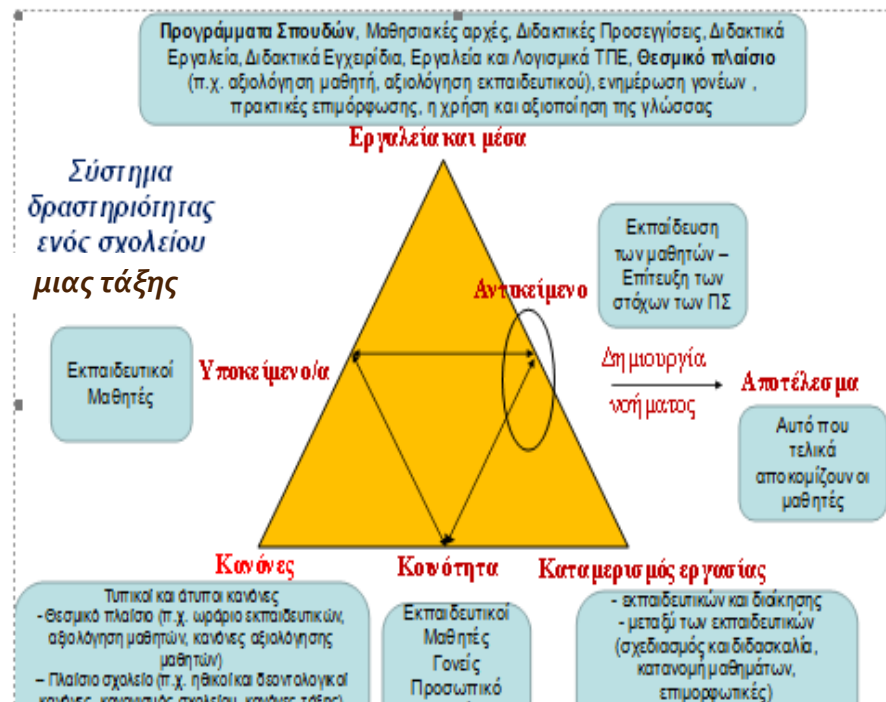

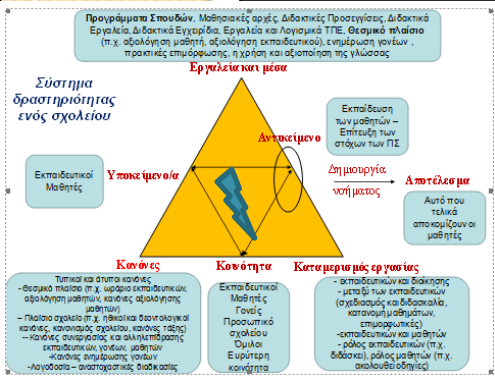
«... για να φτάσω λοιπόν στη λύση ενός προβλήματος, δε χρειάζεται να ακολουθήσω ένα δρόμο και ούτε υπάρχει ένας σωστός δρόμος...»		
1	Δάσκαλος:	Μια, δυο, τρεις, τέσσερις ομάδες που έχετε τελειώσει, δεν μιλάτε καθόλου. Έναν εκπρόσωπο κι από εδώ. Κυκλικά είπαμε ο εκπρόσωπος. Λοιπόν ας ξεκινήσουμε (λέει το όνομα ενός παιδιού). Όλοι ακούμε τι λέει κάθε ομάδα.
2	Μαθητής:	(ως εκπρόσωπος ομάδας) Θα δέσουμε στο ελατήριο το σπάγκο από τη μια άκρη του (παράλληλα δείχνει με τα υλικά τι θα κάνουν) θα βάλω τον συνδετήρα από την άλλη. Στην άλλη άκρη του σπάγκου θα βάλουμε το συνδετήρα από την άλλη πλευρά και μετά θα προσθέσουμε το συνδετήρα στο σώμα που θέλουμε να μετρήσουμε.
3	Δάσκαλος:	Πες το μου απλά! Πες το στα παιδιά απλά; Τι θα κάνεις; Πώς; Τι πρόκειται να κοιτάξεις για να δεις ποιο είναι πιο βαρύ;
4	Μαθητής 1:	(συμπληρώνοντας-βοηθώντας τον εκπρόσωπο της ομάδας του) Θα κοιτάξω το μήκος του ελατηρίου.
5	Δάσκαλος:	Θα βάλει λοιπόν τα αντικείμενα που; Πάνω στο...; Στην άκρη του...;
6	Μαθητής 1:	Σε ...του συνδετήρα.
7	Δάσκαλος:	Ωραία! Εκεί. Ωραία! Πώς θα μετρήσεις το μήκος του ελατηρίου που λες;
8	Μαθητής:	(ομιλεί ο εκπρόσωπος της ομάδας) Πόσο...πόσο περισσότερο, όταν τεντώνεται το ελατήριο θα το μετρήσουμε με τον χάρακα.
9	Δάσκαλος:	Και σε ποια περίπτωση είναι πιο βαρύ ένα σώμα; Όταν τεντώνεται το ελατήριο περισσότερο ή λιγότερο;
10	Μαθητής 1:	Περισσότερο.
11	Δάσκαλος:	Λοιπόν πάμε ν' ακούσουμε μια τελείως διαφορετική άποψη από αυτή την ομάδα. Ποιος θα διαβάσει τα βήματα που σχεδιάσατε να κάνετε για να λύσετε το πρόβλημα;
12	Μαθήτρια:	(ως εκπρόσωπος της ομάδας) Θα φτιάξουμε μια ζυγαριά. Θα περά...
13	Δάσκαλος:	Ακούω, πιο δυνατά λιγάκι.
14	Μαθητής:	(μιλάει πιο δυνατά) Θα περάσουμε τη μια θηλιά του σπάγκου στο χάρακα. Έπειτα, θα βάλουμε την πλαστελίνη στο ένα άκρο του χάρακα και την μπαταρία στο άλλο άκρο. Ύστερα, θα σηκώσουμε το σπάγκο και θα δούμε πιο είναι πιο βαρύ.
15	Δάσκαλος:	Να το δούμε λίγο αυτό; Να το κάνουμε; Είναι μια διαφορετική ιδέα. Εεε; Σηκωθείτε τρία παιδιά από την ομάδα όρθια. Να δούμε και κατά πόσο εφαρμόζεται η ιδέα μας έτσι; (τα παιδιά σηκώνονται – ο δάσκαλος απευθύνεται στην ομάδα)
16	Μαθητής:	(από άλλη ομάδα) Αυτό θα κάνουμε κι εμείς κύριε.
17	Δάσκαλος:	Εσείς είχατε πει μια άλλη ιδέα την οποία καταγράψατε. Εκείνη θα δούμε από σας...

Στο επίπεδο (της τάξης) όπου λαμβάνει χώρα το επίπεδο των αλληλεπιδράσεων (απλουστευτικά)

Τι αισθάνονται οι μαθητές μας για την τάξη τους;

Π.χ. Ανταγωνιστικό ή συνεργατικό πλαίσιο;

Τι αντινομίες υπάρχουν;

Πώς η θεωρία της δραστηριότητας μπορεί να μας «βοηθήσει»;

Δραστηριότητα: Ένας απροσδόκητος επισκέπτης φτάνει στην τάξη μας

Ας υποθέσουμε πώς ένας απροσδόκητος επισκέπτης φτάνει στην τάξη μας και παρακολουθεί τις εργασίες της.

- Ποιες λέξεις θα θέλαμε να χρησιμοποιεί ο επισκέπτης όταν περιγράφει πώς αισθάνεται μέσα στην τάξη μας κατά τη διάρκεια του μαθήματος;

.....

.....

.....

- Πώς θα θέλαμε οι μαθητές μας να περιγράψουν την τάξη τους σε αυτόν τον επισκέπτη;

.....

.....

.....

Συνεργατική διερεύνηση

8 THINGS TO LOOK FOR IN TODAY'S CLASSROOM

FROM THE INNOVATOR'S MINDSET
BY GEORGE COUROS

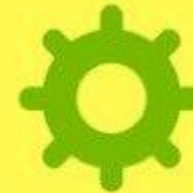
VOICE

CHOICE

TIME FOR
REFLECTION

OPPORTUNITIES
FOR
INNOVATION

CRITICAL
THINKERS

PROBLEM
SOLVERS/FINDERS

SELF
ASSESSMENT

CONNECTED
LEARNING

Προσανατολισμοί που μπορούμε να πραγματευόμαστε στην τάξη με τους/τις μαθητές/τριές στη διάρκεια της χρονιάς και να αναστοχαζόμαστε επί αυτών:

1. Σεβόμαστε τον εαυτό μας. Σεβόμαστε τους άλλους (1. Respect yourself. Respect others.)
2. "Σηκώνουμε το χέρι" για να μιλήσουμε. (2. Raise your hand to talk.)
3. Προσπαθούμε να είμαστε ασφαλείς, ευγενικοί/ές, ειλικρινείς (3. Be safe, be kind, be honest.)
4. Εργαζόμαστε σκληρά. Προσπαθούμε με όλες μας τις δυνάμεις. (4. Work hard. Try your best.)
5. Προσπαθούμε έτσι ώστε η τάξη μας να είναι ένα χαρούμενο μέρος (5. Make our class a happy place.)

Πηγή: <https://www.edutopia.org/discussion/when-behavior-charts-dont-work-throw-them-out?page=0%2C3>

Παιδαγωγικό κλίμα & Σχολική τάξη

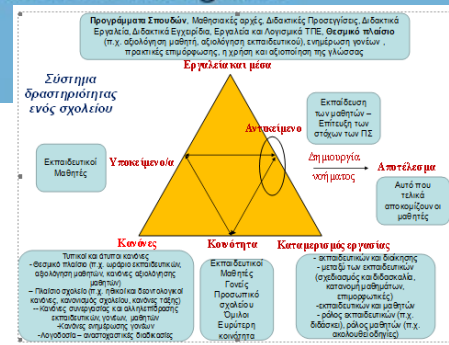
- Ως χώρος με τον εξοπλισμό του – Μαθησιακό περιβάλλον
- Ως τρόπος συμπεριφοράς και σκέψης: κανόνες, οριοθέτηση χρόνου, οργάνωση δραστηριοτήτων, γενικά συστηματοποίηση του τρόπου σκέψης και δράσης
- Πολύ σημαντική διάσταση της εκπαιδευτικής διαδικασίας

Πόσο καθοριστική είναι η
 κουλτούρα του σχολείου ή και η
 κουλτούρα της τάξης;

**School culture is
 like the wind.
 It can be hard to
 explain... but everyone
 feels it.**

... μια
 μελέτη
 περίπτωσης

@SteeleThoughts

Χαρακτηρισμοί σχολικού/παιδαγωγικού κλίματος

• Ευχάριστο • Δυσάρεστο • Θετικό • Αρνητικό • Βαρετό • Εύφορο	• Μεταβαλλόμενο • Ανοικτό • Κλειστό • Εποικοδομητικό • Ενδιαφέρον • Ψυχρό

Συνεργατικό διερευνητικό

Θετικό σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα

- Στηρίζει τους μαθητές
  - Εκφράζει υψηλές προσδοκίες
  - Επιλέγει μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις
  - Παρέχει άμεσες ανατροφοδοτήσεις
  - Δημιουργεί οικογενειακή ατμόσφαιρα
  - Ενθαρρύνει τη διαπροσωπική επικοινωνία
  - Αποτιμά θετικά την επιτυχία
  - Διατυπώνει ξεκάθαρους κανόνες
  - Προσδίδει ακαδημαϊκό προσανατολισμό στην εργασία
  - Εκφράζει έμπρακτα την εμπιστοσύνη στους μαθητές
- (Witcher 1993, Stevens & Sanchez 1992, σελ. 125)

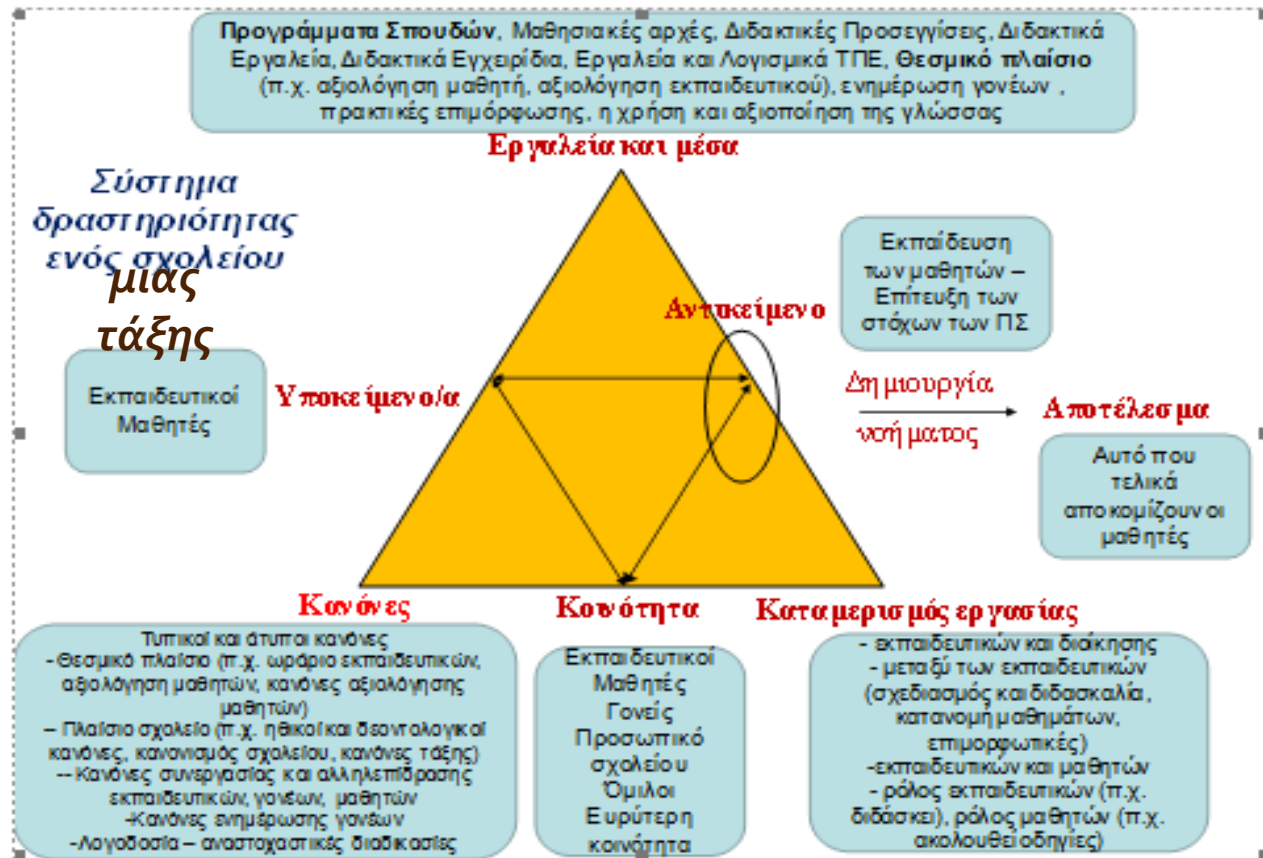
Ερευνητικά δεδομένα για το θετικό παιδαγωγικό κλίμα

- Έχει συσχετισθεί με λιγότερα συναισθηματικά προβλήματα και προβλήματα συμπεριφοράς (Kuperminc et al., 1997)
- Σε αστικά περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου μπορεί να διαμορφώσει σημαντικά το βαθμό ακαδημαϊκής επιτυχίας των μαθητών (Haynes & Comer, 1993).
- Συνδέεται με την αυξημένη ικανοποίηση από την εργασία για το προσωπικό του σχολείου (Taylor & Tashakkori, 1995).
- Είναι σημαντικό για την ομαλή μετάβαση σε ένα νέο σχολείο (Freiberg, 1998).

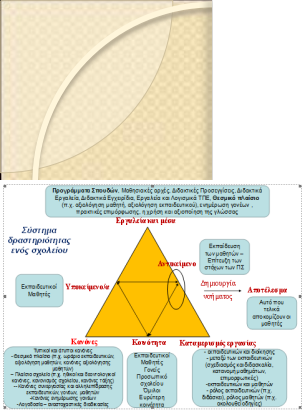

Θεωρία δραστηριότητας

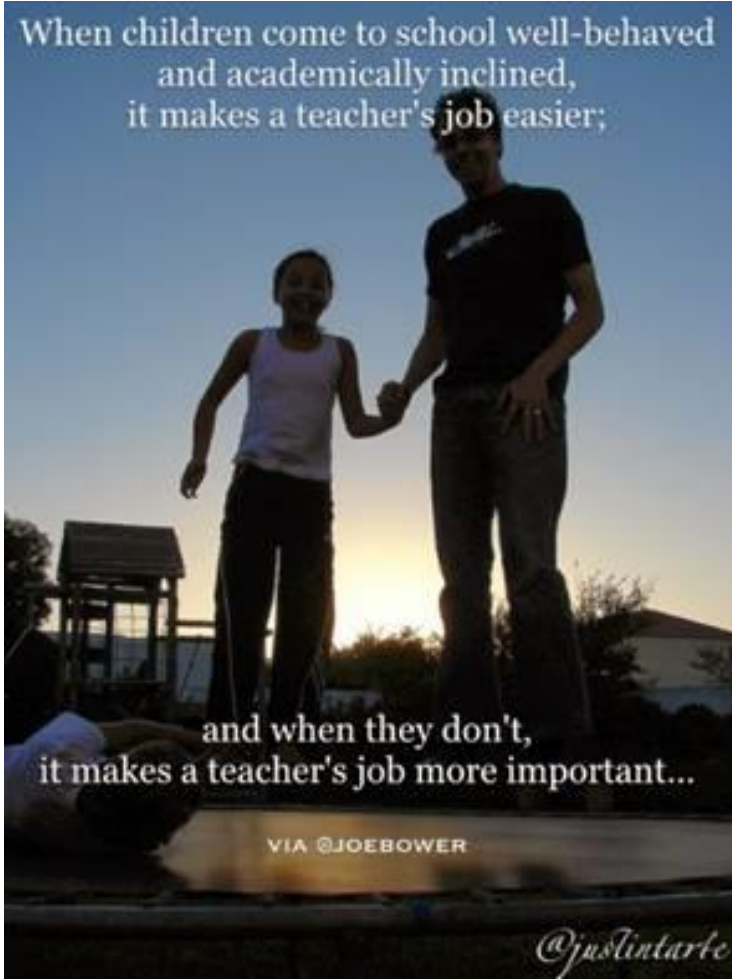
Υποκείμενο: Εκπαιδευτικός

Όταν τα παιδιά έρχονται στο σχολείο με μια ήδη διαμορφωμένη καλή συμπεριφορά και με κλίση για μάθηση, το έργο του δασκάλου γίνεται πιο εύκολο ... και όταν αυτό δεν συμβαίνει, το έργο του δασκάλου γίνεται πιο σημαντικό.

Η αποτυχία είναι διδακτική. Τα άτομα που πραγματικά σκέφτονται μαθαίνουν πολλά πράγματα από τις αποτυχίες τους, όπως και από τις επιτυχίες τους.

– JOHN DEWEY

Εάν οι μαθητές φοβούνται τα λάθη, τότε φοβούνται να δοκιμάσουν κάτι νέο, κάτι δημιουργικό, να σκεφτούν με ένα διαφορετικό από το συνηθισμένο τρόπο.

~ Alina Tugend

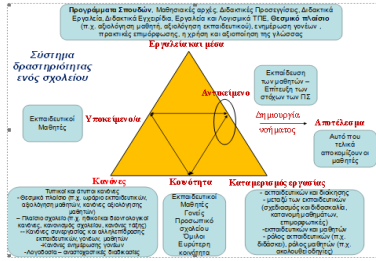

**Η μαθησιακή διαδικασία ως συμμετοχή
σε σταδιακά, εξελισσόμενους διαλόγους και πρακτικές**

«Η λέξη μιας γλώσσας ανήκει κατά το ήμισυ σε κάποιους άλλους. Γίνεται κτήμα κάποιου, όταν αυτός δημιουργεί και χρησιμοποιεί τη λέξη εμπρόθετα, την εκφέρει με τη δική του προφορά, όταν αυτός οικειοποιείται αυτή τη λέξη, προσαρμόζοντας τη στο δικό του σημειολογικό, εννοιολογικό και εκφραστικό του δυναμικό.
Μέχρι εκείνο τη στάδιο της οικειοποίησης, η λέξη δεν υπάρχει σε μια ουδέτερη και απρόσωπη γλώσσα (δεν αντλεί, δηλαδή, ο ομιλήτης τις λέξεις του από ένα δεδομένο λεξικό), αλλά μάλλον αυτή υπάρχει στα στόματα άλλων ανθρώπων, σε άλλα ανθρώπινα πλαίσια, εξυπηρετώντας προθέσεις άλλων ανθρώπων: είναι από εκεί που κάποιος θα πάρει τη λέξη και θα την κάνει δική του».

Bakhtin 1981

Wittgenstein 1977

«Δεν μπορεί κανείς να μαντέψει πως λειτουργεί μια λέξη. Πρέπει να κοιτάξει την χρήση της και από αυτήν να μάθει.»

- Το καλύτερο εργαλείο για τη διαχείριση της τάξης μας/της μαθητικής ομάδας μας είναι το μάθημα που είναι προσανατολισμένο ή διαφορετικά στο οποίο εξασφαλίζεται η εμπλοκή των μαθητών μας.
- Για την οικειοποίηση, για παράδειγμα μιας λέξης, χρειάζεται ο ίδιος ο μαθητής (όλοι οι μαθητές) να εμπλακεί ενεργά και όχι απλά να είναι θεατής/ακροατής για να την «κάνει κτήμα» του (π.χ. στο μάθημα των Φυσικών Επιστημών), όπως σημειώνουν δυο σημαντικοί στοχαστές ο Wittgenstein & ο Bakhtin.

Wittgenstein, L. (1977). *Φιλοσοφικές έρευνες*. Μτφρ. Π. Χριστοδουλίδης, Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση.

Bakhtin, M. (1981). *The Dialogic Imagination*. Austin: University of Texas Press.

Παράδειγμα Συναλλαγής: Διδακτική Τεχνική, Τεχνολογία, Διδακτική
Εκπαίδευση, Διδακτική Τεχνική, Τεχνολογία, Διδακτική

Σύστημα
Διδακτικής
Τεχνολογίας

Εκπαίδευση

Τεχνολογία

Διδακτική

Εκπαίδευση

Τεχνολογία

Διδακτική

Εκπαίδευση

Τεχνολογία

Διδακτική

Η διδακτική προσέγγιση

“Engagement is likely the **most critical** component of teaching and learning. Students learn when they are **engaged in the lesson.**”

—Sue O’Connell and John SanGiovanni

Προϋποθέσεις για την ύπαρξη θετικού παιδαγωγικού κλίματος και ρόλος του εκπαιδευτικού

- Περιβάλλον **χώρος**: ευχάριστος, με ερεθίσματα για δράση και μάθηση (Παιδαγωγική φυσιολογία)
- Ικανότητα λεκτικής, μη λεκτικής και συμβολικής **επικοινωνίας**
- Κάλυψη των αναγκών των παιδιών (βιολογικές, συναισθηματικές, διερευνητικές)
- **Παιδοκεντρικές** μέθοδοι και ενέργειες
- Γνώση και κατανόηση των παιδιών-μαθητών **ατομικά**
- Γνώση και κατανόηση των χαρακτηριστικών της **ομάδας**

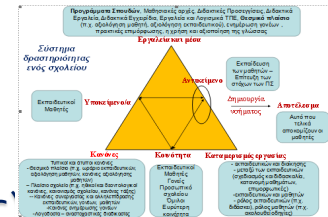
Προϋποθέσεις και ρόλος του εκπαιδευτικού (συνέχεια...)

- **Παρατήρηση** και καταγραφή συμπεριφοράς των παιδιών
- Ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, φωτογραφήσεις
- Διερεύνηση οικογενειακού, κοινωνικού και πολιτισμικού **πλαίσιου** των μαθητών
- Ικανότητα **αυτορρύθμισης** των συναισθημάτων του εκπαιδευτικού
- Ικανότητα εξουδετέρωσης αρνητικών παραγόντων
- Ανάπτυξη σχέσεων **θετικής αλληλεπίδρασης**

Προσεγγίζοντας την εκπαιδευτική ομάδα

Τοδούλου Μίνα) (Υλικό για τις σχέσεις – Μείζον πρόγραμμα επιμόρφωσης)

Σχήμα 1: Αλληλοσυνδεόμενες αρχές λειτουργίας της ομάδας (ενδεικτικά).

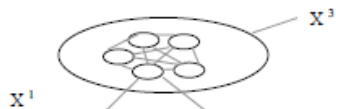

Επίπεδο πολυπλοκότητας

Ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας διαμορφώνεται διαφορετική ατμόσφαιρα, διαφοροποιείται ο ρόλος του εκπαιδευτή-συντονιστή και ακολουθείται διαφορετική διαδικασία.

Z. Ευρύτερη Κοινωνία

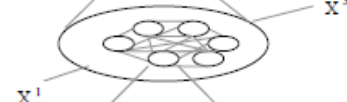
(όπου εντάσσεται ο οργανισμός και η τοπική και σχολική κοινότητα)

X¹

Στ. Οργανισμός

(π.χ. ΥΠΛΒΠΘ, όπου εντάσσονται σχολεία, επιμορφωτικά προγράμματα κλπ.)

X¹

E. Ευρύτερη Κοινότητα

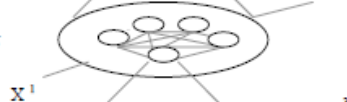
(δήμος όπου εντάσσονται σχολεία, οικογένειες παιδιών, κλπ.)

X¹

Δ. Σχολική Κοινότητα

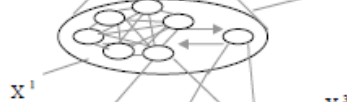
(όπου λειτουργούν κι άλλες ομάδες δασκάλων με παιδιά, και δασκάλων ή παιδιών μεταξύ τους)

X¹

Γ. Εκπαιδευτική ομάδα

(ολομέλεια παιδιών τμήματος με τον δάσκαλό τους)

X¹

B. Μικρή ομάδα

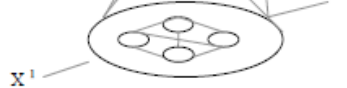
(υπο-ομάδα παιδιών στην τάξη, ή υποομάδα εκπαιδευτικών που συνεργάζονται)

X¹

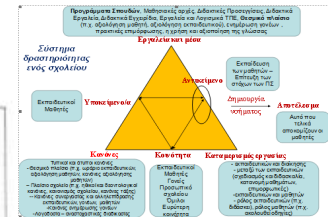
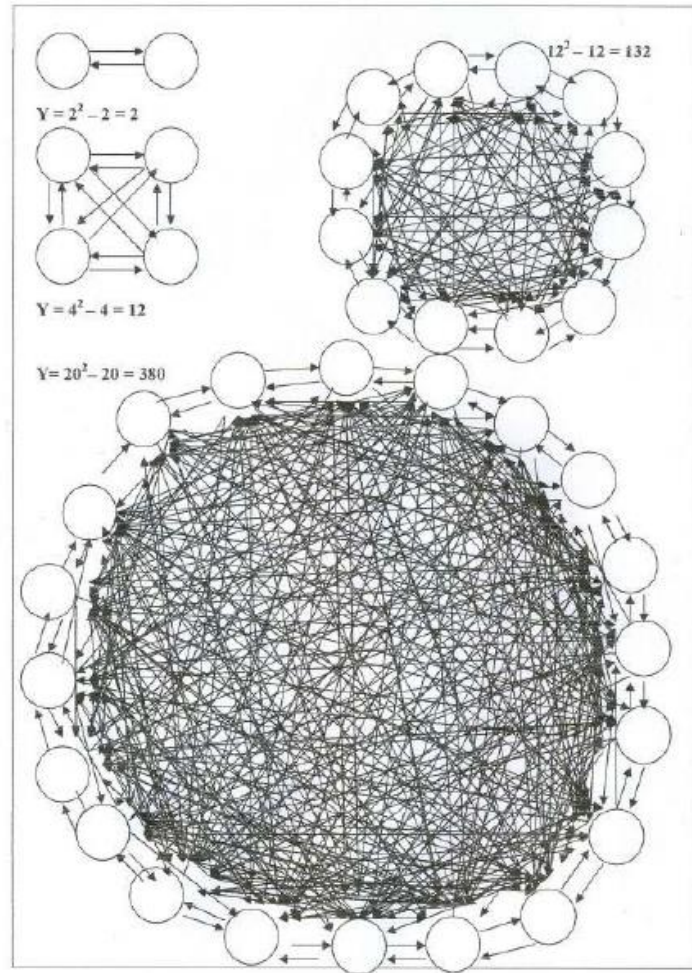
A. Άτομο

(παιδί, δάσκαλος)

X¹

στην περίπτωση του ατόμου μπορούν να θεωρηθούν ως υποσυστήματα διάφορες όψεις της λειτουργίας του, όπως βιολογικές, ψυχοκοινωνικές, πολιτισμικές, οικονομικές (προσαρμογή από διάγραμμα Βασιλείου Γ., 1987)].

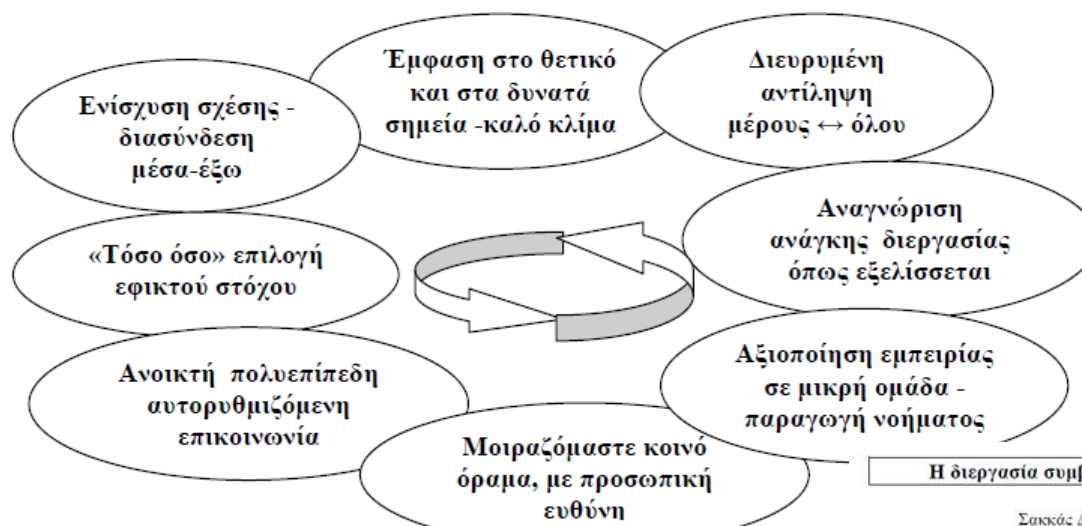

Σχήμα 2: Ενδεικτική ιεραρχημένη διάταξη επιπέδων διεργασίας, στα οποία

Στοιχεία Πυξίδας για την Αξιοποίηση της Δυσκολίας σε ομάδες της σχολικής κοινότητας

Μίνα Πολέμη-Τοδούλου

Τι είναι αυτό που βοηθά όταν παρουσιάζονται έντονες δυσκολίες και κρίση σε ένα κοινωνικό σύστημα, όπως η εκπαιδευτική ομάδα σε ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης, οι ομάδες παιδιών, εκπαιδευτικών ή στελεχών διοίκησης στο σχολείο, οι σχολικές επιτροπές ή συμβούλια και η ευρύτερη σχολική κοινότητα; Ποιά είναι κάποια βασικά σημεία/πηγές;

Η διεργασία συμβολαίου για τις σχέσεις στη σχολική τάξη

Σακκάς Διονύσης και Μπαρδάνης Γεώργιος⁵

Η διεργασία συμβολαίου για τις σχέσεις στη σχολική τάξη είναι μια συμφωνία αφενός μεταξύ του δασκάλου και μαθητών, και αφετέρου των μαθητών μεταξύ τους. Απαιτεί πλαίσιο που ευνοεί τη δημιουργία ενός συγκινησιακού κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης ανάμεσα στο δάσκαλο και τους μαθητές.

Στρατηγικές για την προώθηση εποικοδομητικής συζήτησης με/από τους μαθητές μας (respectful talk - accountable talk)

- Ένα σύντομο και διαφωτιστικό video του teaching channel που αφορά απλές στρατηγικές που μπορούμε να εφαρμόσουμε ως εκπαιδευτικοί για την προώθηση εποικοδομητικών συζητήσεων με/από τους μαθητές μας (respectful talk -- accountable talk) και πώς αυτές εφαρμόζονται από τους μαθητές στην πράξη.

<https://www.teachingchannel.org/videos/speaking-respectfully-nea>

- Τα επιθυμητά επικοινωνιακά ρεπερτόρια διδάσκονται. Είναι σημαντικό οι μαθητές/τριες μας να είναι ενήμεροι/ες για τα επικοινωνιακά ρεπερτόρια που βοηθούν τον/τη συνομιλητή/τρια μας να καταλάβει ότι συμφωνούμε μαζί του/της και σε τι ακριβώς, ότι διαφωνούμε μαζί του/της σεβόμενοι/ες τις απόψεις του/της και επίσης πώς θα συνεισφέρουμε στη συζήτηση έχοντας να προσθέσουμε κάτι, να ζητήσουμε μια διευκρίνηση, μια εξήγηση ή πρόσθετα επιχειρήματα.

Accountable Talk

- Can you tell me more?
- Can you give me another example so I can understand?
- This reminds me of _____ because _____
- I believe this is true because _____
- Why do you think that? Could it also be that _____?
- Can you give me an example from the text?
- Where can I find that in the text?
- I agree with _____ because _____
- I would like to add _____
- I disagree with _____ because _____
- I respect your opinion but _____

Accountable Talk

- I agree...
- I disagree...
- I want to add...
- Could you explain...
- Could you repeat...
- I have a question about...
- What I heard you say...
- My evidence is...
- I am confused about...
- This reminds me of...

Feel Free To Discuss...	Feel Free To Discuss...
I disagree with that, because _____	I disagree with that, because _____
I agree with _____ because _____	I agree with _____ because _____
I want to add to what _____ said about _____	I want to add to what _____ said about _____
Based on my evidence, I think _____	Based on my evidence, I think _____
I don't know what you mean by _____	I don't know what you mean by _____
I disagree with the use of that evidence, because _____	I disagree with the use of that evidence, because _____
A question I have is _____	A question I have is _____
I predict _____ because _____	I predict _____ because _____
I'm confused by _____	I'm confused by _____
To expand on what _____ said _____	To expand on what _____ said _____

Τρεις οπτικές για τη διαχείριση τάξης

Ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές ορίζουν την αποτελεσματική διαχείριση της τάξης εξαρτάται από την εστίαση και τους στόχους τους. Η σταδιακή διεύρυνση του όρου.

- Classroom Management as Discipline (ως πειθαρχία)
- Classroom Management as a System (ως σύστημα)
- Classroom Management as Instruction (ως διδασκαλία)

Danny Steele @SteeleThoughts · 1 ώρα
The best classroom management plan, always has been, and always will be... a good lesson.

Μετάφραση από Αγγλικά

1 13 32

Jeff Veal @heffrey · 3 Ιουλ
Classroom management isn't control. It's about engagement, building relationships, & coaching kids to self regulate. #Leadupchat #edchat

Μετάφραση από Αγγλικά

Classroom management is not about having the right rules...
... it's about having the right relationships.

@SteeleThoughts

Συνεργατική διερεύνηση

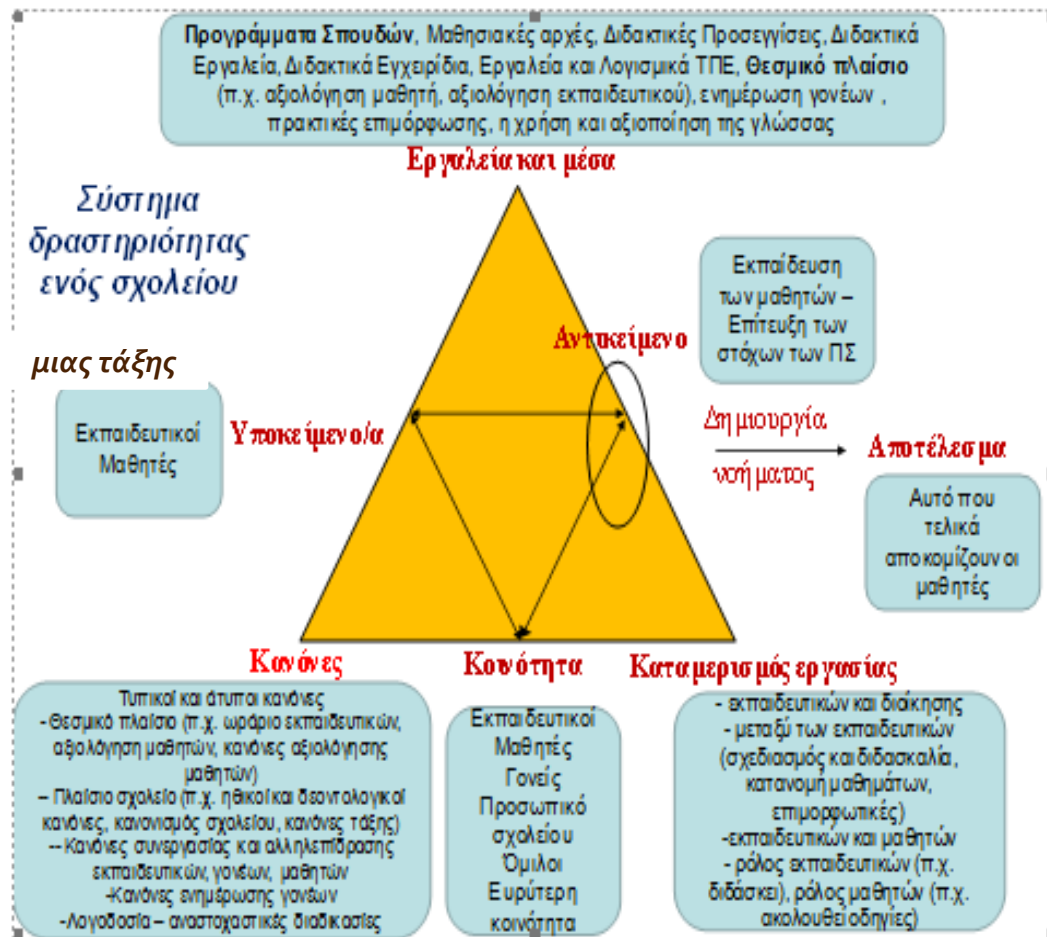
Brad Weinstein @WeinsteinEdu · Jan 18
If you discipline or correct a child, be sure to make it a priority to look for something positive to even it out. No one grows only with criticism. #relationships #teachergoals

2 123 371

Θεωρία δραστηριότητα

Υποκείμενο: Μαθητής

5 ερωτήσεις που κάθε μαθητής/τριας μας αναζητεί θετική απάντηση στην τάξη/στο σχολείο του

1. Είμαι σημαντικός για κάποιον/α εδώ;
2. Ανήκω εδώ/είμαι μέρος/αναγνωρίζομαι ως μέλος της «ομάδας»;
3. Είμαι καλός σε κάτι εδώ;/Αναγνωρίζεται ότι τα καταφέρνω/μπορώ να τα καταφέρω;
4. Ποιος θα με ακούσει εδώ;/Με ακούει κάποιος με προσοχή/με νοιάξιμο/με ενεργό ενδιαφέρον;
5. Κάνει η παρουσία μου μια διαφορά/αναγνωρίζεται η μοναδικότητά μου και η «αξία» της;

Πηγή: <http://www.davidgeurin.com/2018/01/5-questions-every-kid-is-try>

5 Questions Every Kid Is Trying to Answer

1. Am I important to someone here?
2. Do I belong here?
3. Am I good at something here?
4. Who will listen to me here?
5. Is my presence here making a difference?

Πριν από κάποιο διαγώνισμα/δοκιμασία οι γονείς/οι εκπαιδευτικοί βλέπουν πόσο αγχωμένο είναι το παιδί τους και προσπαθούν να του τονώσουν την αυτοπεποίθηση:

Έλα, ξέρεις κι εσύ όπως ξέρουμε κι εμείς ότι είσαι έξυπνος. Αφού το 'χεις. Σταμάτα ν' ανησυχείς λοιπόν!

Κάθε δοκιμασία είναι μέρος του ταξιδιού της μάθησης.

Εμείς νοιαζόμαστε για τη μόρφωσή σου και ξέρουμε ότι εργάζεσαι σκληρά και κάνεις τις εργασίες σου.

Είμαστε περήφανοι για την προσπάθειά σου και την επιμονή σου να γίνεσαι καλύτερος.

Νοοτροπία ανάπτυξης vs Στατική νοοτροπία

Μια ψυχολογική θεωρία
(Carol Dweck 2006, 2012)
υποστηρίζει ότι ως άτομα
μπορεί να διαθέτουμε
στατική νοοτροπία ή
δυναμική / αναπτυξιακή νοοτροπία
(τρόπο “σκέπτεσθαι”).

-Dweck, C. S. (2006). Mindset: The new psychology of success. New York: Random House.

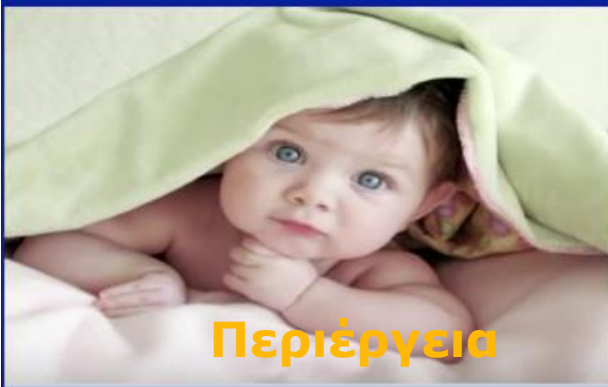
- Dweck, C. S. (2012). Mindset: How You Can Fulfill Your Potential. Constable & Robinson Limited.

Carol Dweck

Τι χαρακτηρίζει τα παιδιά όταν γεννιούνται;

Περιέργεια

Συνεχής δίψα για μάθηση

Πειραματισμός

Θέληση για να καταφέρουν και τα δύσκολα

... μερικά χρόνια αργότερα

Νοοτροπία ανάπτυξης & στατική νοοτροπία

- Ο τρόπος που μιλάμε και συζητάμε με τα παιδιά μας (γονείς και εκπαιδευτικοί) για τα διάφορα θέματα επηρεάζει τον τρόπο που σκέφτονται και τις παραδοχές που υιοθετούν για τη μάθηση και τις νοητικές δυνατότητες που έχουν.
- Βασικά έχουμε συνηθίσει να αντιμετωπίζουμε τα πράγματα, πολύ συχνά, με βάση μια στατική νοοτροπία και αυτό φυσικά το εισπράττουν και οι μαθητές μας/τα παιδιά μας. («έχουμε “κολυμπήσει” και “κολυμπάμε” σε στατικά ρεπερτόρια νοοτροπίας»)

Π.χ. «καλός μαθητής»

1. Τι είναι στατική και τι δυναμική νοοτροπία σκέπτεσθαι;

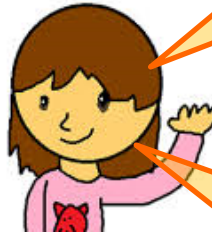
Mindset = νοοτροπία
ένα σύνολο αντιλήψεων / πεποιθήσεων,
ο τρόπος που σκεπτόμαστε και ο οποίος επηρεάζει την
συμπεριφορά μας, τις απόψεις και τις στάσεις μας

Στατική νοοτροπία:

η νοημοσύνη / ευφυΐα μας / το σύνολο των δυνατοτήτων μας έχει δεδομένα, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που δεν αλλάζουν.

Δυναμική νοοτροπία:

η νοημοσύνη / ευφυΐα μας / το σύνολο των δυνατοτήτων μας μπορεί να αναπτυχθεί.

Δεν χρειάζεται να προσπαθώ πολύ για να τα καταφέρω, αποφεύγω τα εμπόδια

Καταβάλλω πάντοτε προσπάθεια και προσπαθώ να ξεπερνώ τα εμπόδια

1. Τι είναι στατική και τη δυναμική νοοτροπία σκέπτεσθαι;

1. Στόχοι/αποτέλεσμα

Στατική νοοτροπία: Να δείχνω έξυπνος με κάθε κόστος

Δυναμική νοοτροπία: Να μάθω προσπαθώντας ποικιλοτρόπως (με κάθε κόστος)

#1: Goals
Fixed Mindset:
LOOK SMART AT ALL COSTS
Growth Mindset:
LEARN AT ALL COSTS

2. Προσπάθεια

Στατική νοοτροπία: Θα έρθει φυσιολογικά «η προσπάθεια είναι κάτι κακό. Εφόσον έχεις μια ικανότητα, είσαι έξυπνος δεν χρειάζεται να προσπαθήσεις»

Δυναμική νοοτροπία: Θα χρειαστεί σκληρή δουλειά & πρακτική, η προσπάθεια είναι το κλειδί. Τα παιδιά «χαίρονται να προσπαθούν και να μαθαίνουν»

#2: Effort
Fixed Mindset:
IT SHOULD COME NATURALLY
Growth Mindset:
WORK HARD, EFFORT IS KEY

Ποια είναι η νοοτροπία της «τάξης μας»

3. Εμπόδια

Στατική νοοτροπία:
Αποκρύπτω/αποφεύγω/φοβάμαι τα λάθη και τα εμπόδια/τις δυσκολίες

Δυναμική νοοτροπία:
Εκμεταλλεύομαι/αξιοποιώ τα λάθη μου και αντιμετωπίζω τα εμπόδια και τις δυσκολίες

#3: Setbacks
Fixed Mindset
HIDE MISTAKES & DEFICIENCIES
Growth Mindset
CAPITALIZE ON MISTAKES & CONFRONT DEFICIENCIES

ΣΤΑΤΙΚΗ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ	Πώς λειτουργεί αυτή η «νοοτροπία για το πώς σκεπτόμαστε»;	ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Κάτι που γεννιέσαι με αυτό • Συγκεκριμένες 	Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> • Αποκτώνται με σκληρή δουλειά • Υπάρχει πάντα δυνατότητα βελτίωσης
<ul style="list-style-type: none"> • Κάτι που αποφεύγεται • Μπορεί να αναδείξουν έλλειψη δεξιοτήτων • Εύκολη παραίτηση 	Προκλήσεις	<ul style="list-style-type: none"> • Πρέπει να επιδιώκονται • Μια ευκαιρία για ανάπτυξη • Υπάρχει επιμονή
<ul style="list-style-type: none"> • Μη απαραίτητη • Κάτι που το κάνεις όταν δεν είσαι καλός σε κάτι. 	Προσπάθεια	<ul style="list-style-type: none"> • Ουσιώδης/απαραίτητη • Μονοπάτι προς τη βελτιστοποίηση μιας πρακτικής
<ul style="list-style-type: none"> • Αμυντική στάση • Το παίρνεις προσωπικά 	Ανατροφοδότηση	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήσιμη • Κάτι από το οποίο μαθαίνεις • Εντοπίζονται τομείς εν δυνάμει βελτίωσης
<ul style="list-style-type: none"> • Το φταιξιμο σε άλλους/κατηγορούνται άλλοι • Αποθάρρυνση 	Δυσκολίες/ αποτυχίες	<ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποιούνται ως καμπανάκι για σκληρότερη προσπάθεια την επόμενη φορά.

Τι επικοινωνούμε στα παιδιά μας σε σχέση με τις δεξιότητες, τις προσκλήσεις, ..., ...?

2. Πώς λειτουργεί αυτή η «νοοτροπία για το πώς σκεπτόμαστε»;

- Οι πεποιθήσεις που τα παιδιά έχουν για τους **στόχους**, την **προσπάθεια** και τα **εμπόδια** επηρεάζουν τις επιλογές που κάνουν σχετικά με τη μάθησή τους.
- Τα παιδιά τείνουν να πιστεύουν ένα από τα δυο σχετικά με τη νοημοσύνη/εξυπνάδα/δυνατότητές τους:
  - Παιδιά με δυναμική νοοτροπία πιστεύουν ότι η νοημοσύνη τους/το σύνολο των δυνατοτήτων τους μπορεί να αναπτυχθεί. Συνήθως, αυτοί οι μαθητές/τριες θεωρούν το σχολείο ένα χώρο που μπορούν να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και θεωρούν ότι οι προκλήσεις είναι ευκαιρίες για να μάθουν και να αναπτυχθούν.
  - Παιδιά με στατική νοοτροπία πιστεύουν ότι η νοημοσύνη/ το σύνολο των δυνατοτήτων τους είναι καθορισμένο από τη γέννησή τους και δεν αλλάζει ή αλλάζει πολύ λίγο με την εμπλοκή σε πρακτικές δραστηριότητες. Συνήθως, αυτοί οι μαθητές θεωρούν το σχολείο ένα χώρο όπου οι ικανότητές τους αξιολογούνται, εστιάζουν στο να φαίνονται έξυπνοι κατά τη διάρκεια της μαθησιακής διαδικασίας και μεταφράζουν τα λάθη τους ως σημάδια έλλειψης ταλέντου.

2. Πώς λειτουργεί η «νοοτροπία για το πώς σκεπτόμαστε»;

Η στατική νοοτροπία:

- δεν προσφέρει του τρόπους για να διαχειριστούμε τις δυσκολίες,
- οδηγεί στην παραίτηση,
- μας κάνει αμυντικούς, απολογητικούς,
- (συχνά βαριόμαστε, μας οδηγεί να αντιγράψουμε, κατηγορούμε το δάσκαλο ή το υλικό) [ενώ στην ουσία προσπαθούμε να κρύψουμε το φόβο μας ή τη μη προσπάθειά μας].

Παιδαγωγικό κλίμα και μάθηση

- Το θετικό παιδαγωγικό κλίμα ενεργοποιεί τα **κίνητρα** και τη διάθεση προς τη μάθηση.
- Μάθηση εκτός κατάλληλου παιδαγωγικού κλίματος είναι αδύνατη και ως προς το αποτέλεσμα και ως προς τις διαδικασίες.
- Το παιδαγωγικό κλίμα που θα βιώσει ο παιδί στην εκκίνηση της μαθητικής του διαδρομής θα αποτελέσει το θεμέλιο πάνω στο οποίο θα χτίσει την μαθησιακή ικανότητα και εμπειρία.

... ως προς τις ζώνες δραστηριοτήτων

- Τόσο στις ελεύθερες όσο και στις οργανωμένες δραστηριότητες το παιδαγωγικό κλίμα εκτιμάται με τα ίδια κριτήρια.
- Η διαφοροποίηση σχετίζεται με τους στόχους, τη μέθοδο και τις διαδικασίες μάθησης και δράσης, όχι με το παιδαγωγικό κλίμα καθ' εαυτό.
- Ο εκπαιδευτικός είναι ο αρμόδιος ρυθμιστής του παιδαγωγικού κλίματος σε κάθε ζώνη δραστηριοτήτων.

... ως προς την εναλλαγή των εκπαιδευτικών

- Η προσωπικότητα του εκπαιδευτικού συνιστά μια σημαντική μεταβλητή. Ο εκπαιδευτικός δρα ανάλογα με τις παιδαγωγικές του γνώσεις και ικανότητες, την εμπειρία του, το βαθμό προσήλωσής του στους μαθητές και στο επάγγελμά του.
- Σε περιπτώσεις εναλλαγής των εκπαιδευτικών σε μια τάξη πχ. ολοήμερο πρόγραμμα, η εναρμόνιση της συμπεριφοράς τους συμβάλλει και στην εξισορρόπηση του παιδαγωγικού κλίματος.

Παράγοντες «διαταραχής»

Προγράμματα Σπουδών, Μαθησιακές αρχές, Διδακτικές Προσεγγίσεις, Διδακτικά Εργαλεία, Διδακτικά Εγχειρίδια, Εργαλεία και Λογισμικά ΤΠΕ, Θεσμικό πλαίσιο (π.χ. αξιολόγηση μαθητή, αξιολόγηση εκπαιδευτικού), ενημέρωση γονέων, πρακτικές επιμόρφωσης, η χρήση και αξιοποίηση της γλώσσας

Εργαλεία και μέσα

Σύστημα δραστηριότητας ενός σχολείου μιας τάξης

Εκπαιδευτικοί
Μαθητές

Υποκειμενοί/α

Αντικείμενο

Εκπαίδευση των μαθητών –
Επίτευξη των στόχων των ΠΣ

Δημιουργία
κινήματος

Αποτέλεσμα

Αυτό που τελικά
αποκομίζουν οι
μαθητές

Κανόνες

- Τυπικοί και άτυποι κανόνες
- Θεσμικό πλαίσιο (π.χ. ωράριο εκπαιδευτικών, αξιολόγηση μαθητών, κανόνες αξιολόγησης μαθητών)
- Πλαίσιο σχολείου (π.χ. ηθικοί και δεοντολογικοί κανόνες, κανονισμός σχολείου, κανόνες τάξης)
- Κανόνες συνεργασίας και αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών
- Κανόνες ενημέρωσης γονέων
- Λογισμικά – αναστοχαστικές διαδικασίες

Κοινότητα

Εκπαιδευτικοί
Μαθητές
Γονείς
Προσωπικό
σχολείου
Όμιλοι
Ευρύτερη
κοινότητα

Καταμερισμός εργασιών

- εκπαιδευτικών και διόγκησης
- μεταξύ των εκπαιδευτικών (σχεδιασμός και διδασκαλία, κατανομή μαθημάτων, επιμορφωτικές)
- εκπαιδευτικών και μαθητών
- ρόλος εκπαιδευτικών (π.χ. διδάσκει), ρόλος μαθητών (π.χ. ακολουθεί οδηγίες)

Παράγοντες διαταραχής

- Εξωτερικοί

- Φυσικά γεγονότα
(πχ. σεισμός,
έντονα καιρικά
φαινόμενα, κά)

- Κοινωνικά γεγονότα
(διαμάχη, απώλεια,
γέννηση κά)

- Εσωτερικοί

- Η συμπεριφορά του
εκπαιδευτικού και του
υπόλοιπου
προσωπικού
- Ο αριθμός των μαθητών
- Η σύνθεση της ομάδας
- Η είσοδος τρίτων,
- Ένα ατύχημα μέσα στην
τάξη, κά.

Διαχείριση κρίσεων και διασφάλιση παιδαγωγικού κλίματος

- Η ‘κρίση’ αναφέρεται στις συνθήκες εκείνες ή τις εμπειρίες που είναι απειλητικές για το σπίτι, την οικογένεια, τα προσφιλή πρόσωπα, την περιουσία, αλλά και τις υπόλοιπες σημαντικές πλευρές του εαυτού.
- Έτσι, η ‘κρίση’ αναφέρεται σε απώλεια ή απειλή απώλειας, ή σε δραστική αλλαγή σε σχέση με την κατάσταση του εαυτού ή με κάποιο σημαντικό άλλο (Dattilio & Freeman, 1994).

Αντιμετώπιση των καταστάσεων κρίσης στα σχολεία

- Ετοιμότητα του σχολείου
- Γνωστική και συναισθηματική επάρκεια των εκπαιδευτικών σε θέματα ψυχικής υγείας
- Στοιχεία για την οικογενειακή κατάσταση και την υγεία των μαθητών
- Καλή συνεργασία με τις δομές της εκπαίδευσης
- Καλή συνεργασία με τους γονείς
- Καλή συνεργασία μεταξύ διευθυντή-εκπαιδευτικών
- Δραστηριότητες που προωθούν την αίσθηση του ανήκειν
- Σχολεία με σαφείς προαποφασισμένους κανόνες

Ο εκπαιδευτικός αντιμέτωπος με κρίσιμες καταστάσεις

- Εφαρμόζει σαφείς κανόνες, προαποφασισμένους από κοινού με τους μαθητές
- Βλέπει τον μαθητή ως ολότητα, βλέπει τα θετικά και τα αρνητικά του στοιχεία
- Προσπαθεί να παίρνει την θέση του μαθητή για να κατανοήσει την συμπεριφορά του – ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ
- Είναι φιλικός και συνεπής προς τα λεγόμενά του
- Αποτελεί πρότυπο για τον μαθητή, ειδικά για αυτόν τον μαθητή που δεν έχει σταθερά ή επαρκή πρότυπα στο σπίτι
- Διαθέτει λίγο χρόνο για να περάσει μαζί με τους μαθητές στο διάλειμμα ή σε άλλες ελεύθερες δραστηριότητες

Μέτρηση του Ψυχολογικού Κλίματος της Τάξης

Το Ερωτηματολόγιο της Τάξης μου

(Fraser, Anderson, Walberg: My Classroom Inventory)

- Το μάθημα περνάει ευχάριστα.
- Τα παιδιά τσακώνονται συνέχεια μεταξύ τους.
- Συχνά τα παιδιά συναγωνίζονται στο τρέξιμο.
- Η σχολική εργασία που κάνουμε είναι δύσκολη.
- Όλοι οι μαθητές μου είναι «παλιόπαιδα».
- Οι περισσότεροι μαθητές προσπαθούν να ξεπεράσουν στα μαθήματα τους άλλους.
- Οι περισσότεροι μαθητές τελειώνουν τις ασκήσεις χωρίς βοήθεια.
- Μερικά παιδιά δεν είναι φίλοι μου.
- Η φετινή τάξη μου αρέσει.

Απόσπασμα ερωτηματολογίου για παιδιά προσχολικής ηλικίας (Moss & Clark, 2010)

- Γιατί έρχεσαι στο νηπιαγωγείο;
- Τι σου αρέσει περισσότερο;
- Τι δεν σου αρέσει εδώ που είσαι;
- Ποιοι είναι οι αγαπημένοι σου άνθρωποι;
- Ποιοι δεν σου αρέσουν;
- Τι κάνουν οι δασκάλες στο νηπιαγωγείο;
- Τι θα πρέπει να κάνουν οι δασκάλες στο σχολείο;
- Ποιο είναι το αγαπημένο σου μέρος στο σχολείο;
- Ποιο μέρος του σχολείου δεν σου αρέσει;
- Τι σου φαίνεται δύσκολο;

Το Ερωτηματολόγιο της Τάξης μου (συνέχεια...)

- Σε πολλούς συμμαθητές μου αρέσουν οι τσακωμοί.
- Σε μερικούς φαίνεται, όταν δεν καταφέρνουν τα μαθήματα τόσο καλά όσο οι άλλοι.
- Μόνο οι έξυπνοι μπορούν να λύσουν τις ασκήσεις.
- Όλα τα παιδιά είμαστε στενοί φίλοι.
- Σε μερικούς δεν αρέσει η τάξη μας.
- Πολλοί θέλουν να γίνεται «το δικό τους».
- Μερικοί προσπαθούν πάντα να ξεπεράσουν τους άλλους.
- Η σχολική δουλειά είναι δύσκολη.
- κ.ά.

Τρόπος χρήσης: Χορηγείται στους μαθητές οι οποίοι κυκλώνουν το Σ=Συμφωνώ ή Δ=Διαφωνώ.

Οι απαντήσεις ερμηνεύονται ως προς: την Ικανοποίηση, τη Δεκτικότητα, την Ανταγωνιστικότητα, τη Δυσκολία και τη Συνεκτικότητα.

Συμπερασματικά...

- Το σχολικό/παιδαγωγικό κλίμα αποτελεί βασική παράμετρο της μαθησιακής διαδικασίας.
- Η σχολική εμπειρία βιώνεται σύμφωνα με το υπάρχον φυσικό, κοινωνικό και συναισθηματικό περιβάλλον και αποδίδει αναλόγως σε μαθησιακό επίπεδο.
- Για τη διαμόρφωση θετικού σχολικού/παιδαγωγικού κλίματος ο εκπαιδευτικός, ως κύριος ρυθμιστής του, εφαρμόζει τεχνικές παρατήρησης και καταγραφών με σκοπό την αξιολόγηση και τη διαρκή βελτίωσή του.
- Η εκτίμηση του παιδαγωγικού κλίματος νοείται ως κυκλική ανατροφοδοτική διαδικασία, η οποία λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία και εξετάζει όλες τις διαστάσεις της.

Βιβλιογραφία

- Clark, A., Moss, P. (2010). *Ας ακούσουμε τα μικρά παιδιά, Η προσέγγιση του «Μωσαϊκού»*, Αθήνα, ΕΑΔΑΠ.
- Cohen D., Stern V., Balaban N., 2001. *Παρατηρώντας και καταγράφοντας τη συμπεριφορά των παιδιών*. Gutenberg
- Cohen, J., McCabe, E.M, Michelli, N.M & Pickeral, T. (2009). *School Climate: Research, Policy, Teacher Education and Practice*. Teachers College Record, Volume 111: Issue 1: pp. 180-213.
- Eurydice (May 2001). *National reports on approaches to the evaluation of schools providing compulsory education*, <http://www.eurydice.org>
- NSCC (National School Climate Center) <http://www.schoolclimate.org/>
- Σολομών Ι., (1999). *Εσωτερική Αξιολόγηση και Προγραμματισμός του Εκπαιδευτικού Έργου στη Σχολική Μονάδα*, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- Stevens, C. J., & Sanchez, K. S. (2003). Perceptions of parents and community members as measures of school climate. In H. J. Freiberg (Ed.), *School climate: Measuring, improving, and sustaining healthy learning environments* (124-147). New York: Routledge Falmer.

Βιβλιογραφία

- Rogoff, B. (2008). Observing sociocultural activity on three planes: Participatory appropriation, guided participation, and apprenticeship. *Pedagogy and practice: Culture and identities*, 58-74.
- Bluestein, J. (2014). *Managing 21st Century Classrooms: How do I avoid ineffective classroom management practices?*(ASCD Arias). ASCD.
- Hardin, C. J. (2013). *Effective classroom management: Models and strategies for today's classrooms*. Pearson Higher Ed.
- Classroom Management Reimagined, September 2018 | Volume 76 | Number 1
<http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/sept18/vol76/num01/toc.aspx>
- Engeström, Y. (1987). Learning by expanding: An activity-theoretical approach to developmental research. Helsinki: Orienta-Konsultit.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Cole, M., & Engestrom, Y. (1993). A cultural-historical approach to distributed cognition. In G. Salomon (Ed.), *Distributed cognitions: Psychological and educational considerations* (pp. 1–46). New York: Cambridge University Press.
- Engestrom, Y., & Miettinen, R. (1999). Introduction. In Engestrom Y. Miettinen R. & Punamaki R. (eds): *Perspectives on Activity Theory*, Cambridge University Press.

Ευχαριστώ!

